

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetéseket és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. e.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ő emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pestén: Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyilftér sora 20 kr.

Felhívás Erdély földbirtokosaihoz.

Nagyon sajnálom, hogy a nyilvánosság terén vagyok kénytelen azon t. urakhoz szólni, kik a bécsi világiállásra különféle termékeket és cikkekkel küldeni ígértek. Az erdélyi gazd. egyesület gyűjtéményes kiállítására még eddig nagyon kevés tárgy érkezett be, dacára annak, hogy a beküldési határidő már f. hó 25-én leteltik. A nyert ígéretek nyomán a bécsi világiállási palota csarnokában megfelelő helyet kértünk — valjon nem fognak-e pirulni Erdély földbirtokosai, ha e hely üresen marad — üresen az ő hanyagságuk és közönyük miatt! Még van idő segíteni e szegénytelen állapotot — küldjenek búzát, rozst, gyapjút stb. egyáltalában bármely gazdasági terméket. Nem kell sok az egyes cikkekből, csak néhány kupa, font vagy köteg — de kell az országnak minden egyes vidékéről, hogy a külföld megítélhesse, mit és mily minőségben képes Erdély termelni.

Most nyilik roánk nézve a legkedvezőbb alkalom, megmutatni a nagy művelt világnak, hogy mi is existálunk, mi is munkálkodva fáradozunk és a kor intő szavát — ha későbbre is, mint mások — mi is megértettük! Ime szász testvéreink megtették kötelességüket, mint szorgalmas, gondolkodó néphez illik — és magyar népünk, mely szintén culturnemzetnek vallja magát, képes volna vrszamaradni a békés munka e nemzetközi versenyén?! Ne felejtjük uraim: nem hangzatos szavak, hanem erélyes tettek nyomán ítéli a világ, mert egy népet sem emelt naggyá a vétkes hanyagság és hideg közöny!

Azért szívesen hozzuk helyre a mulasztást, tartunk gyors szemlélet cikkeknek felett — meg vagyok győződve, mindonki fog találni oly terméket vagy tárgyat, mely vidékének termelését, viszonyait hiven bemutatja, felülateti. A küldemények erdélyi világiállítási felügyelő Gamauf Vilmos urhoz Kolozsvárra czimezendők.

Paget János.

Lapszemle.

A „P. Lloyd“ meleg szavakban emlékszik meg a lelépett Tóth helygymintiszter tevékenységéről s azon nagy érdemeiről, melyeket magának a municipális reform, községi rendezés s a törvénykezési új szervezet életbevitelése körül szerzett, megvetvén ily módon egy jobb közigazgatási rendszer alapját. Mindez annyi fáradozásokkal volt összekapcsolva, miszerint nem csoda, ha a miniszter visszavágják a magánélet csendébe. A „Lloyd“ reméli, hogy Szapáti Gyula gr. ugyanazon irányban és hasonló erélyvel folytatandja a nagy művet, mely reményre, meggyőződés szerint, a gróf szép tehetsége és jelleme egyaránt jogosítanak.

Az „Ung. Lloyd“ a földadó szabályozására vonatkozó cikksorozatában kiemeli, miszerint a földadó megállapítása hosszabb időszakra csak konszolidált viszonyok közt lehetséges. Nalunk ellenben a mezőgazdasági rendszer teljes átalakulásban van, a megépítendő vasutak és csatornák annyira módosítani fogják a földek értékét, hogy ezek osztályozására ez idő szerint állandó kulcsot egyáltalán megállapítani nem lehet, s a mi legelőbb: nincs még katasterünk. Ennélfogva jobbnak véli, ha az addigi adóitételek fentartatnak és egyelőre csak a következők eszközölésére szorítkoznak: Alitassak a katonai határőrvidék egyenlő adóllábra Magyarországgal; kerestessenek fel azon földrészeket, melyek mint előbb ugarban heverték, de most már megműveltek s az adó aól kivették; igazítsassék helyre a differencia, mely a régi cataster s az újbb felmérések összehasonlításából a termétekben ke etkezők s végre constatatassanak az ideiglenes cataster elkeszülése óta a művelési ágakban tett változtatások s ezek alapján vettessenek ki az új adó, melynek azonban nem kell részletes becsléseu alapulnia; elég lesz, ha e tekintetben a szomszédos parcellák vételnek zsinormértékül.

A „Reform“ távolinak hiszi ugyan a Királyföld rendezéséről szóló javaslat törvényvé válásának idejét, de örül mégis, hogy legalább annyira

készen van, hogy hozzá lehet szólni. Nézet szerint e javaslatnak ama czéllal kell birnia, hogy a királyföldi viszonyokat annyira idomítsa át, hogy azok a magyar törvényhatósági és parlamentáris élet keretébe be illjenek; ennek tudatával látszanak birni a javaslat készítői, midőn a szász egyetem politikai szereplését megszüntetik, s ha a műnem rendszeres is, és az idő fejlesztésére bizza a szervezés részleteit, mégis haladást ténylet fel és tüntetne még inkább, ha a külön törvény hatóságoknak ekis egyes szövegeknek önkormányzati egyesüléséről gondoskodott volna, miután a megyékre való osztás nem czélszerű és sérelem nélkül nem is kivihető.

A „Hon“ úgy véli, hogy a konservatívek teljes voreseget szenvedtek a honvédség leszállítását czélzó második fellépésökkel, midőn a nagy felelősséget maga után vonó actió úgy általános védelmi, mint nemzet biztonsági indokokból czélzertültennek, sőt hazafiatlannak lón mindkét oldal szónokai által felülatelve.

A magyar főváros miként épül.

A fővárosi közmunkák tanácsa részletes jelentést terjesztett 1872-ik évi működéséről a miniszterium elé. Előadja abban Budapest általános szabályozásának és beosztásának tervezetét, részletesen is elősorolván a szabályozási vonalakat s egyéb intézkedéseket, melyeket az év folyama alatt egyetérőleg a főváros képviselő testületével megállapított. Közöljük kiválóan a sugárutat illető adatokat, a közmunka tanács is legújabb részletességgel e vonalról szólván. Itt első sorban állnak az 1873. évre tervezett építkezések. A jelentés szerint a sugárút-építő vállalat 35 új házat fog ez évben lebontani, s építeni fog 4 új házat a nyolczszögtéren, 4-et annak szomszédságában, 12-öt a nyolczszögtér és rózsautóza közti vonalon, 6-ot a IX. sz. telekoszportban és a külső részen 4 új villát: összesen 30 épületet; ezzel — hozzá adva a már épülő 9-et — a sugárút 137 háznak egy negyedénél több készül el. Ezen kívül elkészül a szegutóza és városliget közötti utrészén az új csatornázás, víz- és légszusz-vezeték: elhordatnak az Andrassy-féle telkek homokbuckái s a rózsá- és gyárutóza közötti mely terület feltöltetik. A sugárút a gyárutózából a városligetig ki fog még ez idén nyitni, s az utközépe alkalmasá tétetik a közlekedésre. A kisajátítás lefolyásáról előadja a jelentés, hogy 1871-ben 103 ingatlan-ság iránt egyezség kötöttet; 1872-ben 218 telk ment át egyezség útján tulajdonába; 53 ingatlan pedig a kisajátító esküdtsek útján. Az esküdtsek által megállapított kartalanítási összeg 805,713 frttal haladja meg az így kisajátított ingatlanok becsárát, s 3 048,542 frtra rug, melylyel együtt az egész sugáruti vonal beváltása 8.736,872 frtba kerül.

A belső körutról is tüzetesen szól a jelentés. A vacziut boulevardirozása eddig 382,594 frtba került — s májusig elkészül a még kiépítetlen rész is, az országút s mézáros-utca boulevardirozása pedig a jövő év őszéig szinte be lesz fejezve.

A nagy körut vonalán 158 ingatlan-ságot kell kisajátítani összesen 30446 □ öl területtel, melyből 4340 □ öl ismét értékesíthető. E czíra 1.400,000 frt állott eddig rendelkezésre, melyen kisajátított 27 ingatlan-ság 11,308 □ öl területtel; értékesíthető belőle 1103 □ öl. A folyó évben legalább 500,000 frtra lesz szükség ily czéltól, s ez összesen eszközölt telekszerzőssel biztosítva lesz a körut.

Megemlítendő még, hogy a közmunkatanács sürgeti Buda varjellegenek megszüntetését, mely nélkül Budaváros fejlődését semmiképen sem látja biztosítva.

A tanács által kezelt pénz alapok:

A fővárosi pénzalapja 664,975 frt folyt be, melyhez még a területek eladásából 30,631 frt járul.

A sugárút alap 9.199,721 frtból áll. Ebből az ut kiépítésére 1.038,812 frt esik. Kisajátításokra fordított 7.160,900 frt. Befolyt a municipális hitelintézetől az első részlet fejében 1.000.000, mely a kölcsönképen kisajátításra fordított 4.863,812 forint apasztására fordított.

A nagy körut-alapból 407,486 frt áll rendelkezésre: a budai körut-alap 5900 frt kimerítetett.

Érdekesek még a következő statisztikai adatok: A tanácsnál 2670 ügydarab fordult meg a múlt évben. Ezek közül építési engedély 543, és pedig 4 emeletes háza Pesten 11, — 3 emeletesre Pesten 53, Budán 3, — 2 emeletesre Pesten 59, Budán 1, — emeletesre Pesten 199, Budán 4, — földszintesre Pesten 195, Budán 16 — Budán 24, s Pesten 427 összesen. Toldólek és ráépítkezés volt 4-emeletes 1, háromemeletes 7, kételemeletes 14, 1 emeletes 16, földszintes 44 összesen 82 és átalakítás volt 10. —

A fővárosi építkezéseket szabályozó törvényjavaslatához az adatokat már összegyűjté a közmunkák tanácsa — de még további beható tanulmányoknak vonja alá, mielőtt e nagy fontosságú művet végleg összeállítaná s megbízatásához képest a kormány elé terjesztené.

Szent-Agota, 1873. márc. 8.

A bécsi világiállítást kezdő élenken foglalkoztatni az elméket; a közkíváncsiság mind jobban érdekli az óriási vállalat iránt, mely két hó mulva a természet és emberi ész összes kincseit, műveit kitarja szemünk elé.

A ki az idén felrándulhat, többet fog tanulni és tapasztalni, mintha a földet körülutazta volna.

Viszonyainkat helyes szempontból megítélve, egy tekintet meggyőző mindenkit arról, hogy épen azok közül, kik a nép oktatói, sokan lesznek kénytelenek ily utról lemondani, mivel nem rendelkeznek a kellő anyagi erővel.

A katolikus klerus kebelében aránylag a legtöbb intelligens szegényt lehet találni.

Ily történelmi mozzanatok alkalmával, mint az ez évi világiállítást, érettek is a lehető megtenni oly követelmény, melyet tőlük eltagadni akarni annyit jelent, mint hivatásuk fontosságát kétségbe vonni.

Tudtom szerint kormányok és társulatok vállvetve sietnek segély forrásokat nyitni, hogy szegény sorsu iparosokat, földműveseket és tanítókat felküldhessenek. Nem az említettek talán szórakoztatása kedvéért toszik ezt; hanem vezetete őket erre a legelőbb társadalmi tekintet, mely rég kimondta ultimátumát, hogy az alsó néposztályoknak még idején módot kell nyújtani realis ismeretek szerzésére.

Oly igyekezet ez, mely a közmivveltséget minden ágában terjesztetni tüzte ki czélul magának.

Nézetem szerint a szegény falusi lelkészeknek lehetővé kellene tenni, a nagy világiállítást megtekintését, s erre közülök néhány jelesebbet, illő előismeretekkel bíró oda meneszteni.

Városokon, hol nagyobb jövedelmű espresek és plébánosok székelnek, más hivatali közegek is laknak, kik gondoskodnak arról, hogy a világ ipar és közmivvelődés hasznos vívmányait körükben gyümölcsöztessek.

Másképp van ez faluhelyeken.

Itt nem csupán hitoktató a lelkész; hiveinek egyéb érdekeit sem szabad neki elhanyagolni, ha igazi atyjok akar lenni. Egy okkal több arra nézve, — miként álláspontját kevésre ne becsüljük.

Azután rajtok ez esetben könnyen is lehet segíteni. Van Bécsben egy terjedelmes helyiségű magyar papnevelő intézet, vannak számtalan szerzetes házak, hová püspökeink közbejárása és előintézkedése folytán minden nehézség nélkül befogadnának szállásba ellátásban, 10—20 tanulni vágyó lelkészt.

Az erre szükséges, közadakozás útján befolyó pénzeget minden egyházmegye részéről oly csekély összegért tenne, hogy ezt sokszorosan megfordítanak a szerzett ismeretek egy tanúgy, mint a nem elgazdaszat körében. Ez eszmét illő figyelembe ajánlja *)

Pfaltz Károly.

*) Mi e részben már is tettünk intézkedést, egy jeles szakembert, világot látott publicista collegánkat, ki a világiállítást egész tartama alatt Bécsben leend,

Hollán Ernő beszéde

a képvház mart. 7-ki ülésében.

T. ház! (Halljuk!) A felolvasott tételt a pénzügyi bizottság javaslata szerint én is elfogadom és így szavazatom indoklására nem volna tulajdonképen semmi mondanivalóm, de mivel (Halljuk!) a honvédség szervezetére vonatkozólag oly nyomós nyilatkozatokat hallottam, a melyeket ellenészrevétel nélkül hagyni nem lehet, részemről is kötelességemnek ismerem nyilatkozni e fontos kérdésben, és ezért a t. ház engedelméből bátor leszek lehető rövideggel előadni nézeteimet. (Halljuk!)

A lefolyt viták alatt többször elismerő nyilatkozatok hallottam azon eredményekre nézve, a melyeket a honvédség a szervezés és kiképzetés terén fölmutatott és mint honvédtiszt a honvédség nevében ezért meleg köszönettel tartozom.

Magára a költségvetésre nézve, a mely előttünk fekszik, szintén több, igen alapos észrevételeket hallottam, különösen azon nagy és nevezetes törléseket illetőleg, a melyeket a pénzügyi bizottság mind a lovasság czélba vett javaslatahoz, valamint az élelmezési tisztekre nézve javaslatba hozott. Igen messzire vezetne, ha ez uttal kiterjeszkedni akarnék ezen tárgyra is, mit mellőzni fogok annál is inkább, mert a részletes tárgyalás folyamában, ha a szükség úgy kívánja, alkalmam lesz ezen tárgyhoz is szólni.

Mindezek felett az általános vita alkalmával a t. szónokok nyilatkozatainak legnagyobb részénél megerősítve látok egy régi tapasztalást, hogy t. i. ha szabad úgy mondanom, nemcsak a nagy közönségnél tapasztalhatni némi tájékozatlanságot minJazokra nézve, a mik a honvédség körül eddig történtek, de többször, sőt legújában is volt alkalmam tapasztalni, hogy itt a házban is a nézetek erre nézve nagyban és általában eltérnek egymástól.

Hogy abban az időben, midőn a véderőről szóló törvényeket megalkottuk, azokban minden consequentiát előre látni nem lehetett, azt igen természetesnek találom. Különösen a honvédséget, mint új intézményt illetőleg, sem a számerőt, a melyre emelkedni, sem a költségeket, a mikbe kerülni fog, sem végre azon tulajdonképeni helyet, a melyet kiképzetésénél, és harcképességénél fogva védrendszerünkben elfoglalni hivatva lesz, előre tüzetesen megállapítani nem lehetett.

Ellenben ma, midőn a p. ü. bizottság általános jelentésének adatai alapján tudjuk azt, hogy 1868. óta az ország a honvédség felszerelésére 16 millió, fenntartására pedig 18 millió frtot fordított, midőn a honvédség 4 évi fenállása óta 3 ösi gyakorlatok alkalmával életrevalóságának próbáit megadta s midőn azt tapasztaljuk, hogy a t. ház vagy legalább ennek legnagyobb része talán épen ezen siker által biztatva, hajlandóságot mutat arra, hogy viselni akarja a költséget és hozni áldozatokat a megkezdett szervezés folytatására: akkor én t. ház! elérkezettnek látom az időt és pillanatot, hogy tisztában legyünk a czélokra nézve, melyeket a honvédség felállítására által elértünk, és tisztába legyünk az eszközökre, az áldozatokra nézve, melyeket ezen cél elérésére még felajánlani akarunk. (Élénk helyeslés.)

Mivel pedig 2 évi hivataloskodásom alatt bőszéges alkalmam volt megismerkedni azon intőttal, mely a szervezési eddig vezérelte, nemcsak bátorságot veszek magamnak, de kötelességet vélek teljesíteni, a mennyiben a t. háznak e részben némi felvilágosítással szolgálom.

Indíttatva látom magam erre különösen annál fogva, mert 4 év óta tegnap történt először, hogy itt a parlamentben azon vezéreszmével szemben, mely szerint a szervezés eddigéig intéztetett, egy concret ellenvéleménnyel találkoztunk.

Mielőtt erre nézve ellenvéleményemet megtenném, én t. ház! szükségesnek tartom előrebocsátani, hogy én részemről sem azok közé nem tartozom, a kik a honvédséget csupán csak átmeneti

nyertük meg arra, hogy lapunknak már april második felében hetenként 2—3-szor eredeti tudósításokat küldjön a bécsi világiállítástól, kiváló tekintettel arra, mi az erdélyi részeket illeti.

Szerkesztő.

intézménynek tekintik, mely előbb-utóbb a hadsereget pótolni, tehát nélkülözhetőt fogja tenni; sem azok véleményében nem osztozom, kik azt hiszik, hogy álló hadsereg mellett honvédségre nincs szükség, mert a kettőt elartani nem bírónak.

Szerintem a honvédség felállításának tulajdonképeni céljaira nézve teljes tiszta felvilágosítást találunk a törvényben, melyet 1868-ban alkottunk. Azon gazdag tapasztalások után pedig, melyekben a legújabb idő oly termékeny volt és támaszkodva az élő példákra, melyek előttünk vannak, egy pillanatig sem habozom kimondani abbéli meggyőződésemet, hogy valamint a honvédség egy magában soha a hadsereget nem fogja pótolni, úgy viszont a hadsereg sem nélkülözheti a honvédséget. Meg van mindeniknek a törvényben megszabott rendeltetése; csak ketten együttvéve egészíthetik ki védekezésünket és teljesíthetik a haza és monarchia védelmének kötelességét. (Élénk helyeslés.)

Ennek ellenében t. barátom Ürményi Miksa a honvédség jelenlegi szervezetét védeni bírálata alá, azt találja, hogy az sem anyagi viszonyainkkal meg nem egyeztetendő, sem politikai helyzetünkkel nem indokolható. Azt mondja: ő attól tart, hogy ha a honvédség szervezete úgy marad, mint azt alkalmazva látjuk, költeni fogunk réá évenként 15 milliót pénzben, talán kétannyt közzgazdasági veszteségekben, és lesz ez árért 350,000 honvédünk, a mennyi politikai okokból nem szükséges, katonailag pedig, ha csak a szolgálati időt hosszabbra nem szabjuk, alig lehet nagyon értékes. Mindezeknél fogva a jelenlegi állapot megváltoztatását kívánja akként, hogy a honvédség létszáma megállapíttassék 100,000 főben, kik 50,000 kiszolgált katonából és 50,000 újonczból álljanak. Ezekhez csekélyebb keretek szükségeltetnének. Az újonczjutalék, valamint az országos teher sokkal csekélyebb lenne, és még az esetre is, ha tüzéséggel és műszaki csapatokkal láttatnak el, nem lehetne ez többé politikai, hanem csupán csak pénzügyi kérdés.

Én igen nagy figyelemmel hallgattam t. barátom érdekes előadását; figyelemmel olvastam át beszédét, és azt hiszem, nem tévedek, ha röviden az ő előadásának lényegét azokba foglalom össze, a miket épen felolvasni szerencsés voltam. De megbocsát t. barátom, egész tisztelettel legyen mondva, ha én részemről azt hiszem, előadásának alapeszméje nem mindem tévedéstől ment, a mennyiben szerintem ignorálni látszik azt, a mi a hadsereg reformja körül Európaszerte történik és ignorálja nevezetesen azon elveket, a melyeket Európának egyik végétől a másikig a continentalis államok majd mindenike elfogadott. Ugyanazon elveket, melyek alapul szolgáltak a véderőről szóló törvényjavaslat készítésénél, és a melyek elfogadtattak. Szükségtelen öt erre emlékeztetnem, hisz ő bizonyára oly jól tudja mint én. Beszédem fonálán még is szükséges röviden megemlíteni, hogy ezen elvek tiszták és világosak; röviden a következők:

TÁRCSA.

„BÁNYFY DÉNES”

(korrajz két kötetben).

Irta

Komáromy Ferencz.

Első kötet.

VIII.

A tanács.

A levél a nagyvezér aláírásával a szokásos előzmények után köztől-belül így szól: „A német követ panaszkodik a hatalmas szultánról, hogy rablók és zsványok, a római császár hivatalnokai által reájok mért büntetéstől féltőkben hozzá menekültek és mellettek vannak, de a fényes porta tudja, hogy te becsületes ember vagy, s nem hitte el a pnnaszt, azonban ha mégis úgy volna, rögtön küld el magadtól a rablókat és zsványokat, mert a hatalmas császár a békét sértetlenül akarja megtartani s annak értelme szerint rablók és zsványok nálad nem tartózkodhatnak.”

— De mégis hunczfut a német!... gondolja magában Petroczy ki a jobboldali ajtón hallgatózott s halk morgást és fogvicsoritást hallat. A tanácsurak arczán meglepetés jelei mutatkoznak. Béli Pál köhint, torkát köszörül, mindenki várja, hogy ő fog szót emelni, de az a még folyton a trón előtt áll, jelzett merev tekintetét egyszerre szemhunyorogtatásra fordítja s elkezd anyanyelvén, született keleti lassúságával tagolni néhány hangsúlyozott szót, melyeket Roznyai a jelen volt orator, ki a török nyelvet tökéletesen bírta, a szerint magyarázotta, hogy a becsületes Müzülmágnak parancsolja van, a levél felolvasása után, titkos üzenetét a fejedelemmel négy szemközti tudatni.

Most tehát az urak valamennyien fölállnak és távozni kezdenek, nyomukban haladnak az udvari hivatalnokok, apródok s a főajtón álló posták. Csak Teleki Mihály uram marad és Roznyai a

általános védkötelezettség, rövidebb activ szolgálat és az álló hadsereg mellett egy első és egy második tartalék. Ezen elvek után indult, megmondom, a reform mindenütt mintául szolgálva a porosz rendszer. És ha a porosz védekezésnek történeti kifejlődése elég világosan meg nem magyarázná, én azt hiszem, a legújabb hadesemények minden kételyen felül tisztára megmutatták, hogy mi hivatása, mi rendeltetése, mi célja a fegyveres erő azon részének, melyet Németországban Landwehrnek, Francia és Olaszországban első és második rezervének és nálunk honvédségnek neveznek. (Tetszés.)

Többször történt itt, t. ház, hivatkozás a legújabb hadeseményekre. Igen kevés az, a mit én e tekintetben felhozni akarok. A nagy német-francia háboruból egymással szembeállni láttuk azon két hatalmas hadsereget, melyek a lefolyt két század alatt a hadi tudományok fejlesztésére legnagyobb befolyással voltak. Feszült figyelemmel lesté az egész világ e nagyszerű összecsapás kimenetelét és minél nagyobb volt a catastropha, mely a francia nemzetet lesújtotta, minél nagyobb volt a diadal, melyet a német fegyverek kivívtak, annál nagyobb volt az ösztön felmutatni az okokat, melyek egyik és másik részről e nagyszerű eredményeket előidézték. A legilletékesebb szakfelelők, kitűnő katonai kapacitások foglalkoztak a kérdéssel, és ha megessik, hogy nyilatkozataikban egyszer másszor eltérő nézetekre akadunk, van mégis egy pont, melyben mindnyájan egyet értenek, melyre nézve véleménykülönbség nem létezik, és ez az, hogy a francia hadseregetnek legnagyobb hiánya s így a hadjárat szerencsétlen kimenetelének, ha nem is egyedül, de bizonyára főoka az volt, hogy a francziák nem bírtak hadászati tartalékkal, melylyel nagyobb veszteségeket pótolni lehetett volna, sem a hely- és határőrségi szolgálatra oly nemű csapatok felett nem rendelkeztek, melyek az első vonalban a csatázó hadseregek támaszául szolgálván, egyszersmind oly állapotban lettek volna, hogy szükség esetére a közvetlen csataterén mégis jelenhessenek és az ott vívott csatában részt vehessenek.

Ezzel ellenkezőleg mit látunk a porosz-német védekezésben, mely most mintául szolgál az egész Európában? A német védekezésben következetesen, teljesen ki volt fejlesztve az, mit egy jól szervezett néphadnak neveznek; oly rendszer, mely nemcsak nagy tömegeket kész lábra állítani, hanem képes azokat egyszersmind katonailag jól kiképezni, és szükség esetében minden főnagadás nélkül gyorsan az ellenség elé vezetni. Ezen utóbbi körülmény az, a mely a német védekezést kiválóan jellemzi, mert törvény szerint nem csak arra kötelezi az állam minden fiát, hogy hazájáért fegyverrel szolgáljon, ha nem kötelezi egyszersmind arra is, hogy ezen szolgálatot a törvény által meghatározott módon és a katonai hatóságok által rendezett fegyvergyakorlatokon jól meg is tanulja. (Tetszés.)

Ennek ellenében mit mond Ürményi t. barátom?

tolmács. Első leül, papírt, tollat helyez maga elé, a fejedelmi levéltár számára följegyzendő a titkos üzenetet. Utóbbi állva marad s a komoly agának csaknem suttogva tagolt szavait, halkán, hogy Teleki Mihály uram följegyezhesse, magyarázza követ kezendőleg:

„A német követ valóban rablók és zsványok kiadatását sürgette s ha nálad ilyenek volnának, azokat add ki; de nem a hozzád menekült magyar urakat és nemeseket, ezek maradjanak a hatalmas császár birodalmában és állapotjukról, számokról tudósítsd a fényes Portát, hogy ügyökben intézkedni lehessen.” — Böcsületes Müzülmágnak a szó! A paffi könnyült kebelével — vidd hírad uradnak a nagyszógos nagyvezérnek üdvözlötök; üzenetét hálafatos szívvél fogadtuk s a tőlünk kitelhetőkben szolgálni kívánunk, elküldvén annak idejében a kívánt tudósítást!..

Nehéz kő esett le Teleki Mihály uram melléről. A magyarországi menekültek ügye rokon-szenvet ébresztett az erdélyi közvéleményben és foglalkoztatta a legbefolyásosabb köröket. A paffi egy maga volt ez idő szerint elfogulatlan. Keresztény kötelességnek ismerté ugyan élelmezni a bujdosókat (mint nevezni szokta) de féltette tőlük országa békéjét s nem örömet vett részt a helylyel-közvetlen érdekekben fölmerült tanácskozásokban... Most is midőn az a a megértett válasz után távoznék, hivatá a tanács urakat, föláll, a bujdosók ügyét tárgyalni rendelé s a vélemények közlése után fenntartván magának a határozatot, higgadt megfontolást és nyugodt tanácskozást ajánl, leszáll az emelvényről, süvegét bucsu üdvözléle emelintli, s az apródok és udvari hivatalnokok sorakozása után azon renddel és komolysággal, a mint jött, eltávozik belső termeibe.

Az ügy vitatása érdekel és élénkséggel megkezdte telt, Bányfy Dénes és a Bethlenek a nagyvezérrel szembeállni nem terjeszkedést, Béli Pál s párt-hívei beavatkozást sürgetnek. Teleki Mihály hallgat. Fokozta a vita élénkségét azon körülmény hogy az öreg Szepessy Pál, ki a portára küldött követé volt az eléggéletleneknek, a vita folyamata alatt megérkezik. A vén, beteges ember bevezetik a tanácsülésbe, lelkindeve, de a hanyaló

testi erőt felvillanyozó örömtől sugárzó arczsal elmondja, hogy szerencsés volt még június havában Pappipopolisban a nagyvezér által kihallgatni, ki azon határozott és vigasztaló válasszal bocsátotta el, hogy „a hatalmas császár a magyar nemzetet pártfogásába fogadja, s az urak forduljanak a budai basához, ki a magyar ügyek vezetésével és rendezésével megbizva van.”

E közben Petroczy, fia Istók, s az ifju Tökölly szintén betolakodtak a terembe s végig hallgatván az öreg Szepessy előadását és az előadást megfűszerezett lelkesítő szavakat, harsány éljenzésre fakadnak. De az öreg Bethlen János, ki beteges volta daczára ez alkalommal jelen volt, s mint legidősebb tanácsur a fejedelemtől távol létében elnök szokott lenni, hogy a tanács higgadtan és háborítatlan tárgyalhassa az ügyet, távozásra kéri föl a magyarországi urakat.

Sőt tovább megyek. T. barátom a számok idézésében sem volt egészen szerencsés. Alig ismerék hálátlanabb vállalatot, mint parlamentben helyreigazítani számokat, melyeket más valaki idézett, de bár óhajtottam is volna ettől a t. házat megkímélni (Halljuk!), kénytelen vagyok röviden egy pár számot kiemelni, mert t. barátom érvelésében épen a számok játszottak igen nagy szerepet. Ő helyesen idézte a német államok hadseregeinek hadi létszámát, és azt egészben 1 millió 251,691 emberre tette; én ezt kiegészítem azzal, hogy némileg részletesebben, a mennyiben tudniillik az activ haderőre, tehát arra, mely első sorban vonul ki, esik 676,843 ember a Landwehrre, érttem a szervezett Landwehrt, mert ezen kívül még igen nagy számban vannak azok, kik összeírva vannak a listákban, s kik a háboru kitérésekor az Erztz-Bataillonokba állíttatnak, mondok a szervezett Landwehrre 331,869 ember esik; ezen kívül pótsapátok tesznek 242,979 embert, és így jó ki azon szám, melyet t. barátom idézett.

Igen, de ennek ellenében, ha helyes párvonalat akarunk vonni, ha helyesen akarjuk megállapítani azon százaléki tételeket, melyeket t. barátom levont a népesség arányából a szervezésre, hadi létszámhoz és az élelmezési létszámhoz: akkor a mi hadseregeinkből a számok körülbelül így kell összeállítani: esik nálunk a rendes hadseregben a gyalogságra 450,000 ember — általános számokat idézek csak — lovasságra 35 ezer ember, a tüzéségre 50,000 ember, műszaki csapatokra 24,000 ember, összesen tehát 560

ezer ember kerek számban. A lajhántuli országokban a szervezett honvédség ma lényeg 70,000, nálunk 150,000 és így összesen az előbbivel 780,000 ember, ha ehhez hozzászámítom azon pótsapátokat, mely a teljes hadi létszámot, a mely 800,000 főre van megállapítva, kiegészíti és így ezt 240,000 főre véve fel, szintén hozzászámítom, akkor kapunk teljes számban 1.020,000 embert.

Ha már most ezen adatok alapján méltóztatik a százaléki tételt levonni, akkor azon meggyőződésre fog jutni t. barátom, hogy nemcsak azon arányokat, melyek a német hadseregben mutatkoznak, meg nem haladtuk, de őszintén mondatom, meg sem közelítettük, nem is említve a ki-képezettség és minőség különbségét, mely az itteni seregek és az ottaniak közt fennáll.

Egyébiránt ezt közbevetőleg megjegyezve, bátor vagyok hangsúlyozni, hogy alig képzelhető védekezés, a mely a mostani, Európában általában elfogadott védekezésnél nagyobb és tökéletesebb védelmi képességet előállítani bírjon, és azért kétségtelen, hogy a mig találkozik Európában állam, mely ezen rendszer állandóan fenntartja: a többiek sem kerülhetik ki, hogy alá ne vessék magukat az ezzel járó áldozatoknak, hogy viszont az abból várható előnyöknek is részeseivé legyenek. Európaszerte megindult a nagy reform és erőfeszítés e téren. Igen kitűnő, hogy Franciaország, daczára azon nagy szerencsétlenségnek, mely bekövetkezett, mégis igen sok nehézséggel volt kénytelen megküzdeni azon rendszer elfogadásában, melyek előnye ellenségeinek diadalát oly nagy mérvben elősegítették. Hisz maga Thiers, a körtársaság elnöke, eleinte ellenezte e rendszert. Mi nálunk ez másképp történt: mi szerencsésebb viszonyok közt voltunk, a helyzet reánk nézve sokkal kedvezőbb volt és azért méltán magasztalták a magyar törvényhozásnak bölcs előrelátását, mint a melynek kiváló tagjai megbarátkoztak az általános védkötelezettség elvével még azon időben, mely az 1867-ki államjogi kiegyezést jóval megelőzte, minek üdvös következményei abban nyilatkoztak, hogy az erre következő esztendőben a védkötelezettség elve és vele együtt a honvédelmi intézmény minden nehézség nélkül az államintézmények sorába fel volt vehető és az azóta szerencsésen életbe lehetett léptetni. (Tetszés.) Hogy ez nálunk oly simán, mondhatnám természetesen történt: annak különösen két oka volt.

Mielőtt ezeket kifejténém, legyen szabad röviden azokra is reflectálnom, miket t. barátom fenálló intézményeinkkel szemben, mint politikai aggodalmakat előadott. (Halljuk!) Erre nézve t. barátom azt állítja, hogy „politikai unicum az, hogy egy nemzet tart 350 ezer katonát és mellette ugyanannyi honvédet; ez daczára a törvény szavainak, a legkülönbözőbb magyarázatok és feltételekre bő alkalmat ad, nemcsak elleneink körében de magunk közt is. Háboru esetén megszállni várainkat, hogy a rendes sereg mind kifelé indulhasson, és megőrizni a belbékét, ez képzelhető egy honvédsereg rendeltetésének. Ha azonban az erre

len János uram a vita folyamát röviden előadja.

— S a kegyelmed véleménye?.. kéri érdekel Apaffi Mihály.

— Ugy szeressük — felel Bethlen János — rokonainkat és felebarátainkat, hogy magunkat érettek örökös nyomorúságba ne ejtsük; mert könnyű a hadakozást elkezdni, de ha egyszer megkezdettük, megtörténhetik, hogy maradéknunk sem éri végét!..

— Igaza van kegyelmednek Bethlen János uram!

— A béke párt — szól most Bányfy Dénes — követséget véleményez, mely bizonyos tudósítást hozza a porta határozott szándoka felől!..

— Igen — folytatja Apaffi Mihály — magunk is ezen véleményhez állunk és a követséget pártoljuk... Baló László uram a nagyvezérhez, Brankovics György a budai basához holnap indulni fognak!..

A tanácsurak közül többen észlelni vélték, hogy Teleki Mihály uram a belső lakosztályban néhány percczel megelőzte őket s az ügy előlétéről előre informálta a fejedelmet. Azt tudta mindenki, hogy a magyarországi szabadságharc ügyének, a menekültek pártfogásának Erdélyben buzóbb híve nincs, mint Teleki Mihály uram, hogy a közvélemény mozzanatait több figyelemmel senki sem észleli, s hogy arra befolyása is kevésnek van több, mint Teleki Mihály uramnak; még is a magyar ügyek érdekében egyetlen szót nem emelt s az általa többször emlegetett fegyveres beavatkozást, ha nyiltan nem is ellenezte, de hallgatása által annak nem pártolását látszott tanusítani. Mi lehet oka e titkoszerű hallgatásnak?... Köpönyegforgatás rejlik a dologban, vagy politikájában meghasonlott és kétkedő lett? halasztani akarja vagy émi hagyni az ügyet? Ezen kérdéssel foglalkoztak többen, különösen a háborupárt hívei, sőt az öreg Bethlen János, ha szintén csak pszichológiai tanulmány kedvéért, magában következőleg monololgizált:

(Foly. köv.)

szükséges számokon túl még 100,000-ek külön had'estekbe oszthatók, ez már könnyen más valaminek látszik. Tulságos számú honvédségek tartja az egyik, külön seregek már is a másik, egy új fejlődés csirájának, az az átmenetnek sokan. Ha azután ezen különböző felfogások és óhajts nyilvántulaisai alkalmul szolgálnak a magyar elleneinek azon méltatlan és lojalitásunkat sértő aggodalmakra, hogy ezen politikai különösség a változó idők alatt váratlan eredményre is vezethet, ez baj. De nagyobb baj még, ha ez államéletünk marandóságában bel- vagy külföldön megingatja a hitet; a legnagyobb pedig, ha köztünk is megőrökít egy bizonyos eszmeconfliktust.

Hogy ez ne történjék, t. ház az, úgy hiszem a mi hatalmunkban van. Mi tehetünk arról, hogy az ily balmagyarázatok be ne álljanak. Hisz a törvény egészen világos és mi annak alapján állunk. Tévedés, szerintem csak az, hogy a mi szervezetünk unicum volna Európában. Az imént volt szerencsém megemlíteni, hogy rendszerünk nem unicum, hogy ugyanazon elvek után állítottat fel, melyek adoptálva lettek Európának minden continentalis állama által; és azt én ebben unicumot nem láthatók. Lehet egy különössége és ez az, hogy talán Magyarország fegyveres erejének ezen részére több gondot fordít, hogy azt jól fegyelmezzi, jól kitanítja. De ez utóbbira is csak egy régi tulajdonságunkat igazolja, melynél fogva e nemzet már régen megszerezte magának a „bellica natio“ diesteljes elnevezését. És ha egyéb jó tulajdonságain kívül a nagy politikában mérlegbe vetheti azt is, hogy a világtudni fogja, hogy, Magyarország jó hadszervezettel bír, ezt én, őszintén szólva, sem aggodalmasnak, sem bajnak nem tekinthetem. (Élénk helyeslés.) De hozzáteszem, hogy én igenis nagy politikai fontosságot tulajdonítok intézményünknek és bátor leszek ezt kifejtteni azon okból, a melyet érintettem. (Halljuk!)

(Folyt. köv.)

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, márczius 11-én.

— **Előadások az állami számvitel-tanból.** Kuzmich Emil kir. pénzügyi számtanásos ur a tegnapi délután kezdte meg előadásait az állami számvitel-tanból a jogi fakultás IV-ik termében.

— **Helyőrségünk tisztikarai.** hó 12-én a redoutban estélyt rendez, melynek jövedelme a katonatisztek özvegyei s árvaif felsegélésére fog fordítani. E jótékony czélú estélyre a belépti díj csak egy forint.

— **Comœdia-bőség.** A Széchenyitérén a csataképeket mutogatják, a közép-utca végén híres menageria szemléltethető s e mellett Mózes testvérek tartanak gymnasticai mutatványokat. Megválnak, jut-e a vásáros népből mindenhová, vagy ha a népből igen is jutna, de a pénzéből, mely más hasznosabbra való.

— **Márczius 15-kén,** mint 1848. negyedszázados évfordulójára napján, nagy bankette rendeztetik a városi redoutban, melyben pártkülönbség nélkül sokan veendnek részt.

— **A műkedvelő-társaság** legközelebbi próbáját vasárnap f. hó 16-án tartja meg a nemzeti színházban.

— **Legközelebb szinre kerül** „Lear király“, mire nagy előkészületek tettek a fényes kiállítás érdekében.

— **Szánandó tanügyi állapotok.** Wirgen községben a tanító rendszeren részegen tartja előadásait. A fiú és leány gyermekek délutánoként palinkát visznek az iskolába és a tanítóval egyetemben a tudomány helyett szörpölik a snapsot.

— **Kandur a porosz képviselő-házban.** A porosz képviselő házban egy nagy fekete kandur macska zavarta meg a ház figyelmét, úgy annyira, hogy az összes ház zajos nevetésben tört ki. A képviselők a hivatlan vendéget kiutasították.

— **I-só jegyzéke** a kolozsvári nyomdász munkaképteleneket segélyező-egylet alapítóke gyarapítására tett adományoknak. Stein Janos 100 ft, Szász Béla 10 ft, Szász Domocos 10 ft, Szász Gerő 10 ft, Csapó Sándor 10 ft, Szász Gyula 5 ft, Adam 5 ft, Kerekes Márton 5 ft, Jakab Elek 3 ft, Békésy Károly 5 ft, Dr. Groisz Gusztáv 2 ft, Voith Gergely 2 ft, Korbuly Gergely 2 ft, Kalmár Dezső 2 ft, Egy valaki 2 ft, Popini Nándor 2 ft, Kővári László 2 ft, Hutflész Károly 2 ft, Karvázy Gy. 2 ft, Balló Sánd. 1 ft 50 kr, Köleséri Ján. 2 ft, dr. Szilasi Gerg. 1 ft, Biró András márcz. — jun. havonként 1 ft, Hancz György 1 ft, Fischer Antal 1 ft, Simén Domokos 1 ft, ifj. Nagel Ottó 1 ft, Silberberg Henrik 1 ft, Nagy Mór 1 ft, összesen 195 ft 50 kr. Fogadják a nemes szívtű adakozók a jótékony czél érdekében tanúsított nagylelkű adományaikért a legszivesebb köszönetet. **Burckhárdt Ágoston**, id. elnök.

— **Sökészitvények.** Máramarosból írják, hogy a róvászeki, szlatai és sugatagi sóaknákból egy nagy sógula is fog a bécsi világkiállításra küldetni. A sógula 4 öl magas lesz és su-

lya kétszáz mázsánál több. Az egész gula tiszta konyhasóból készül és oszsolva lesz. Azt hisszük, ha sikerülni fog sértetlenül való felállítására nagy feltűntetést fog okozni. A sógula kívül Rónaszék-ről fog még küldetni, az ottani Ferenczbánya mintázata sóból és egy két mázsa sulyú kristály só darab. Kristályosóból e két mázsás darabon kívül még különféle faragványok is fognak felküldeni, melyeknek nagyobb része már teljesen elkészült. A nagy sógula és a többi becses sódarabok és faragványok föllállításával a máramarosi sóbányák egy bányá tisztje, vagy valamelyik aknanagy bizatit meg.

— **Magyar bor és cigány.** A magyar vasasárdában a világkiállítás tartama alatt eredeti magyar bort fognak mérni magyar cigány zene mellett.

— **Drága égő anyag.** Az amerikai „Moero Kastle“ gőzös kapitánya — miután több napig tartó eső a köszönt használhatlaná tette, a szükségétől indítatva a kazánt nádozokkal töltötte meg és a czukor tökéletesen pótolta a köszönt helyét.

— **Koupéék nők számára.** Az új vasuti üzletszabályok értelmében úgy a személy, mint a vegyes vonatoknál II. és III. osztályú koupéeket fognak berendezni a nők számára.

— **Szép szám.** Londonban a reggeli és esti lapok 569,000 példányban küldetnek szét.

— **Repülő gép.** Haynald István mérnök új repülő gépet talált fel, melynek segítségével egy óra alatt 10 posta mértföldi utat lehetne megtenni. Találmányát átengedi a magyar közönségnek, ha a közönség a gép kiállításának valamint az előállításának fáradságát 20 ezer frttal megfizetné.

— **Jég Törökország számára.** A dunai gőzhajó-társulat 3000 mázsát szállítottatott Turn-Severinbe.

— **Enyhe időjárás.** Gradiskában hideget — egy néhány napot kivéve — nem éreztek. A hőmérő 3—6° mutat. A seregélyek e vidéket el se hagyták, s egész télen át vadászatok tartattak az erdei szalonkákra.

— **Csalás az angol banknál.** A londoni bank, minden óvatosság daczára, melylyel elszokott járni miveleteiben, a napokban egy jól tervezett és a legnagyobb kitarással keresztűl vitt csalás áldozata lett, szenvedett kára 70—80 ezer font sterlingre rug. A csalók tudva azt, hogy a bank nem egy könnyen enged valakinek discountot, a banknak westendi fiókintézetét szemelték ki a ctiójuk teréül. Azon kezdék, hogy tetemes összeget deponáltak, melyből ismételve többet-kevesebbet kivettek, majd megújították az összeget, és általában oly embereknek mutatták magukat, kik sok eszközzel rendelkeznek. A csaló társaság feje nem sokára váltókat is kezdett deponálni, természetesen jókat, és ezáltal tisztességes, megbízható kereskedő hírére tett szert. Mikor az intézet bizalmát már tökéletesen megnyerte, és „biztos“ volt, elérkezettnek látta az időt a nagy csalás kivételére. Hamis váltókat deponált, melyek a city legtekintélyesebb házára voltak kiállitva. A hamisításnak bámulatos ügyességgel kellett megtörténnie, melyet csak úgy ítéltünk meg kellőleg, ha meggondoljuk, hogy minden nagyobb háznak külön papírja, külön vizés nyomásjegye van, és mindezeket, valamint a kibocsátók, elfogadók, hatírók aláírásait utánozni kellett. Mindez oly nagy ügyességgel volt végrehajtva, hogy a bank nem vette észre és kiadta a pénzt. A váltók hosszú keretűek voltak s így a csalás nem csak hogy még föl nem fedeztetett, hanem tovább is folytatott volna, ha a csalók két váltó lejárata el nem fejeitk. A bank elküldött az illető elfogadókhöz, egyszerűen a váltók keletének megtudása végett, ekkor derült ki a csalás. A csalók feje, valami Warren nevű ember megszökött; elfogására 500 font jutalom van kitűzve. Egy Noyer nevű bántarsa el van fogva, attól tartanak, hogy más intézetek is megkárosítottak.

— **A „kis gyermekek pavillonja“** igen érdekes látványt fog nyújtani a bécsi világtárlat alkalmával, feltűnő lesz a japáni gyermekszoba, melyet nagy gondnal rendeznek be.

— **Kocsi verseny Bécsben.** Egy bizottság élén gr. Hunyadi Kalmánnal, kocsiversenyt fog rendezni september 22-én; egyfogatuak, két fogatuak és bérkocsik versenyeznek.

— **A bajor király szeszélye.** A bajor király álmatlansága elűzése végett délután 2—4 óráig billiárdozni szokott segédszűzjeivel. A sor Sauer urra jutott, ki szerencsétlenségére billiárdozás közben szundikált. A király ezt észrevevén, így szólta meg: „hát ön alszik, midőn királyával billiárdozik.“ A király rögtön elhagyta a termet és Sauer ur állásától felmentetett. Képzeltetni, hogy Sauer ur mily savanyu arczot vágott.

— **A zürichi magyar egylet** 1872 évi működésének kimutatása. — Az egylet czélja tagjainak nemzeti irányu önművelődése, s e czél elérésére rendes összejövetelein kívül 22 hirlapot és folyóiratot járat és könyvtárt alapított; a könyvtár jelenleg 449 művet 750 kötetben tartalmaz; tartalomra nézve van 152 tudományos mű 201 kötetben, 245 szépirodalmi 497 kötetben és 52 bekiötött folyóirat, nyelvre nézve van 332, magyar mű

522 kötetben, 104 német 213 kötetben, 12 francia 14 kötetben, és egy angol. Az egyletnek jövedelmé a lefolyt évben 1931 fr. 26 cent. rugtek, a kiadások 1832 frank 46 cent. tettek. — Az egyletnek a lefolyt évben 77 tagja volt, közöttük 69 tanuló. Az egylet legközelebb „zürichi magyar egylet“ czime alatt emlékkönyvet fog kiadni, mely az egylet történetén kívül Svájc iskoláit általában és a zürichi müegyetemet különösen fogja ismertetni.

— **Gazdag koldus.** Csehországban az utcáról egy beteg koldust szállítottak be egy kis szobába ápolás végett, kinél két 5000 forintról szóló takarékpénztári könyvecskét találtak. Tehát a koldulás is megtermi a maga gyümölcsét.

— **Az Eötvös szoborra** eddigéig bankjegyben 39,415 ft 16 kr., vegyes ércpénzben pedig 678 ft. 82 kr. gyűlt be a földhitelintézetnél.

— **A düsseldorfi festészek** nagy előkészületeket tesznek a bécsi világkiállításra. Knausz már joformán elkészült „Politizáló parasztok“ ezimű képével s ezenkívül a „Temetés“ és „Koldus gyermekek“ czimű régiebb festményeit is ki fogja állítani. Camphausen „II. Frigyes“ nagy arczképét festi, Achenbach pedig a „Rocca di rayai bucsu“-t, a „Nápolyi templom“-ot és a „Genánói virágünnepély“-t fogja felküldeni. Paal László hazánkfa szintén képviselve lesz egy tájfestvényével. E fiatal művészről azt írja a „N Fr. Pr.“ düsseldorfi levelezője, hogy ha oly szépen fog festeni, mint a mily mélyen átérti tárgyát, szép jövő várakozik reá.

— **Neerolog.** Hutter József, Kolozsvár városi esküdt polgár, f. é. márczius 7-én d. u. fél 1 órakor, életének 83-ik, özvegységének 18-ik évében végelgyengülés következtében, a haldoklók szentségének ájtatos felvetele után öröklétre szenderült. Halálát fájlatják mostoha gyermekei: Barabás Rozália, özv. Krassai Józsefné; Barabás Krisztina, férjezett Török Antalné; néhai Barabás Károly özvegye Tauffer Károlina; és néhai Barabás Károlina volt férje Groisz Károly, ugy számos unokái és rokonai. Földi részei f. hó 9-én d. u. 5 órakor fognak belsezénutczai 25. számu háztól, a kath. egyház szertartásai szerint, a köztemetőbe elhelyeztetni, lelkeért pedig az engesztelő szent mise áldozatok f. hó 10-én d. e. 10 órakor a plebániai anyateplomban Istennek bemutatattani; mely mindkét végtiszteletre az elhunytak minden ismerősei és barátai tisztelettel meghívotnak. Nyugodjék békében! Kolozsvárt, 1873 márcz. 8-án.

Nemzeti színház.

Játék rend mártzius 11-től—18-ig 11-én A 3 csőrü kacsa operette. 12. Frater György. Szász Károly tragiédiája 2-szor. 13. A jó barátok. Sardou híres vígjátéka. 14. Lauryk a. Dr 5 felvonásban. 15. Opera. Fektér és Gereknével. 16. Dobó Katicza 17. Az Orleansi szűz. Trag. 5 felvonásban Schillertől.

Közgazdaság.

Talajmivelés.

Trágya.

(Folytatás.)

E tulajdonságainál fogva igen tartós tápanyagot nyújt a növényeknek. Azonban óvatosságnak kell lenni az ezeli trágyázásnál, mert nagyon vizenyős s ezért hideg természetű helyeken nem szabad alkalmazniuk ha a tenyészetet szűkebb határok közé szorítai nem akarjuk. Legalkalmasab a heves természetű homokos és meszes laza földekre, hol általa kedvezőbbé lesz a földkeverék, s az eddigi természeti tulajdonságain is módosít.

2) Lógané; nagyon heves természetű, gyorsan erjed, s a belőle kifejlő ammoniak meggátlás nélkül azonnal elszáll, mi mellett az erős ammoniak szag tanuskodik. A lovak leginkább szaraz takarmánnyal, szénával, és szemmel — nevezetesen zabbal, mely torlászaiban sok farostot tartalmaz — tartatnak, mely takarmánynemek nem örötlötnek úgy meg, mint a kérődzők által, s sok farostot hagynak hátra, melynek még erjedés által kell oldhatóvá felbomlania. Ezen trágya lazaszerkezeténél fogva gyorsan párologtatja el a fölöz vizet, s nagy mohósággal veszi magába a levegőt, mi szerves állományának gyors elkorhadását idézi elő. Ezen műfolyamat még gyorsítja azon körülmény, hogy a lóvizellet sokkal koncentrártabb, mint a szarvasmarháé és légyenyűs savakb in bővelkedik, miknek következtében vegyi bomlásnak indul s ezen műfolyam, mint erjesztő anyag átvitetik a szilárd ürülekü alkrészekre is. Az efféle trágyát, ha külön kezelünk, gondoskodnunk kell arról, hogy a légyenemű alkrészek el ne szállhassanak, mi érteni fogok a trágyák kezelésénél. Ezen trágyát csak a hideg, agyagos talajon szabad alkalmaznunk, mert így későbbre is fejeződik be a végelkorhadás és szelidebbé teszi a talajt.

3. A juh ganéj, bomlandóságát s e sze-

rint hatását véve tekintetbe, a lóganéjhoz hasonló. A ganéjba átment száraz állomány azonban, a kérdőzés befolyása következtében, jobban el van aprózza, mint a lóganéj; de a vizellet koncentrártabb volta, s a csekély mennyiségű víz felvétele — 1 font száraz állományra alig 2 font — miatt hasonlóképp heves természetű. A talajnak koncentrártabb volta miatt több növényápláló alkrészt nyújt.

A három trágyanemet párhuzamba hozva: míg a juh trágya 36% száraz állományt tartalmaz, addig a lótrágya 30%, a szarvasmarha alig 25% -t.

4-er a sertés trágya értéke a tartástól függ. Ha a sertések burgonya, répa, savó és moslák, vagy ezekhez hasonlóan vizes és légyenyben szegény anyagokkal táplálatnak, természetesen csekély értékű és hideg; de ha koncentrártabb anyagokkal tartatnak, minők: a makk, korpa, dara, szem, hüvelyesek repceszonkoly, sertörköly, még a szarvasmarha trágyánál is erőteljesebb.

A gazdaságokban a gyommagvakat tartalmazó hulladék gabnát rendszeren a sertések kapják, mely magvaknak egy része emésztetlenül, a csirképességet megtartva, megy át a trágyába, azért az oly trágyát, a gyom elkerülése tekintetéből nem tanácsos szántóföldekre vinni, hanem inkább a rétekre.

Hidegebb természeténél fogva legjobb, ha a lótrágyával vegyítve kezeljük s alkalmaztatjuk, mert így a két szélsőség egymást kiegyenlíti. Ambár, a maga helyén, kezelést külön is fogom érteni.

Csete György.

(Folyt. köv.)

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márczius 10-től.

A magyar keleti vasut menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órakor, a délutáni 4 órai menet Szobent, Segesvárt, Károlyfőhérvárt és Aradot köti össze várakozás nélkül, az estvéli 7 órakor induló gyorskocsi a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órakor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órakor a Nagyszeben, Segesvár, Károlyfőhérvár és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczen lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönne is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthassanak.

Kolozsvárról Szamosujvárra és Deésre naponta kétszer, reggeli 8 és délután 3 órakor.

Deésről Szamosujvárra és Kolozsvárra naponta kétszer, reggeli 7 és délután 1 órakor.

Árszabály 30 font szabadpodgyászszal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza I-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosujvárig vagy vissza I. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deészig I. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kisebb állomások 40 krajczárjával mértföldenként számíttatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett mftld egészbe számíttatik.

Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemről gondoskodik, reméli további partfogásaikat is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos.

gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Márcz. 10-ről. 1873 5% metaliques 71.39 nemzeti kölcsön 74.—. 1860-diki államkölcsön 105.25. Bankrészenyek 980. Hitelrészenyek 339.25. London 109.15. Ezüst 107.90 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 8.75

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 81. 75. Temesi 80.50. Erdélyi 79.—. Horv. Szlavon 832.5.

Felétős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

A temesvári sors húzason 8-ik márt. kihuzott számok

44 75. 27. 15. 10.

A Bécsin 3. 2. 82. 79. 44.

☞ Közlebbi húzás budai.

☞ Zárás csütörtökön.

Borza

m. k. lotto irodájából.

Haszonbéri hirdetés.

Mely szerint köztudomásra jutatik az, hogy Erdélyben Oláhfalú város törvényhatósága területén az ugynevezett „Homoródi fürdő” 1873-ik év május 1-től kezdődőleg 15 egymás után következő évekre haszonbérbe adatik.

Feltételek.

- a) Évenként árverezés után megállított haszonbér-fizetés, mely 800 o. é. forinttal fog megkezdetni.
- b) 12 nyolcz osztályos háznak időszakonként leendő újból építése, a terv szerint, kőalapzatra, de az épület fából, zsendely fedéllel.
- c) A melegfürdő egészen átalakítandó belső szervezettel egyetemben.
- d) A fürdő helyiség egy része kitöltendő, és a folyóvizek, sétaterek szabályozandók.
- e) Az egész fürdő helyiségen szepítés és izlés eszközözendő.

Előnyök:

- a) A homoródi fürdő helyiségen az államut keresztül vonul. b) Oláhfalú városában postahivatal van. c) A fürdőt terjedelmes gazdag székely környezik. d) Van a fürdőtől 1 1/2 mérföld távolságra eső Udvarhelyszék anyavárossa „Udvarhely” melynek gazdag piacán minden szükségese mérsékelt áron beszerezhetők. e) A fürdőtől a segesvári vasutvonal csak 5 mérföld távolságra esik. f) A fürdő helyiség regényes völgyben fekszik, örökzöld fenyves erdővel körül övedve. g) Van 2 ivó borviz kutja, mely jóízűsége nézve páratlan. h) Van két hideg borviz fürdője. i) Van meleg fürdője. k) Van vendéglője. l) Van korszmája itálárulási joggal, italó s székérszinnel ellátva. m) Van jégverme. n) Van két erdei forrásos folyó vize. o) Van fával és kővel megáldott vidéke, honnan az építőanyagok mérsékelt áron kaphatók. p) Van szakértő s napszámos elég.
- A feltételek sorába tartozik még az is, hogy 15 év beteltével, minden építmény vagy javítás, szóval az egész fürdő helyiség minden terüh nélkül visszaszáll. Kápolnás Oláhfalú községének tulajdon birtokába.

Az árverés 1873 **április 12-kén** d. e. 9 órákor fog véghez vitetni, a Homoródi fürdő helyiségén. Azonban a feltételek és terv Oláhfalú város tanácsa házában hivatalos órákban mindég megtekinthetők, a hol minden tekintetben utasítást is lehet nyerni.

Oláhfalú város tanácsától mártius 5-án 1873.

Lakatos József,
polgármester.

**Egy hosszu öl tűzifa csak
15 frt.**

helyt. Kolozsvárt

Siessen mindenki szükségleteit addig beszerezni, míg ezen fatömegből tart. Raktár helyiség barátok-kertje sétaterüete. Megrendelések **Keresztesy Pál** tulajdonosnál.

A hirdlapokban bármely könyvkereskedés által hirdetett könyvek, hangjegyek, általában gyorsan és azonnal kaphatók.

Demjén László

Legújabb hangjegyek.
Hírsíri iratok és képes könyvek minden kor számára. Ipa- és állatosságai könyvek, egészségi útmutató, egészséges diszidatiónak.

Legújabb könyvek.
A legújabb könyvek az iródom minden ágából azonnal kaphatók vagy megrendelhetők s vidékre is rögtön elküldtetnek.

m. k. egyetemi könyvtár.
Kolozsvárt.

(620) 21-*

Zongorák . . . 300 fttől 450 fttig.
Pianinok . . . . . 350 fttől 450 fttig.
Használt zongorák . . . 80 fttől 180 fttig.
a legolcsóbb áron a minőség szerint, jótállás mellett.

A kolozsvári hitelbank és zálogkölcöntársulat

elfogad

készpénz befutásokat 100 fttől kezdve **pénztárjegyekért**, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az **angol-magyar banknál**. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank **kölcsönöket** ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékes ingóságokra.

Leszámitól váltókat; vesz értékpapírokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 fttől kezdve telek- könyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.

Egyszermind jelöljük, hogy az „**első magyar**” általános biztosító társaságfőnökségének vezetését elvállalván, elfogadunk mindennemű **tűz-, jég- és életbiztosítást.**

88-*

Demjén László
m. k. egyetemi könyvtárúsnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (1.) Ös., ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)
Irta Jakab Elek.
132-*

Ára 10 frt. (327)

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város és munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát a város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteti, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne bevárkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette **Szabó Károly.**

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

Tehenek, örüljétek!

Amerikában rövid idő e'őt egy igen fontos mezőgazdasági felfedezés történt, s nekem ottani összeköttetésemnél fogva sikerült e kiválóan neveltes czikkötő kaphatni. Ez az

a cs. kir. osztrák birodalom részére raktárt amerikai szabad. tehénfejő gép.

A következők előnyök minden fogalmat feldőlnek:

1. E készülék használása főlegesség tesz minden emberi segínyt, s az odalátetés oly egyszerű, hogy azt még gyermek is végrehajthatja.
2. Az őntője a tehénre jótékonyan hat, minek következtében ez a telet utána bocsátja, s négy percz alatt az utolsó cseppig meg van fejezve; míg ellenben a kézzel való fejés a tehénre nézve nagyon kényelmetlen, sőt sokszor károsnak is bizonyul, mert gyakran megtörténik, hogy a tehén a fejés alatt kirag vagy a telet nem bocsátja, mi annak bizonyítéka, hogy az állat kellemetlen előérzelmeknek van kitéve.
3. Ha a tehén beteges vagy túlsó dagadt, e gép nélkülözhetetlen, mert a kézzel való fejés csak fokozza a bajt, s ha nem fejez ki elvesz a tej.

E készülék rendkívül gyors elterjedése a gazdaságok és marosirtatókhoz által — E gépet használják — kiállított számlás bizonyítékok már elég biztatók nyújtanak az eredményekért.

E gép a legfinomabb ezüstből van készíve, ára pontos utasítással együtt 6 frt. 50 kr.

Kapható az egyedüli főraktárban

Friedmann A.-nál,
Bécs, Praterstrasse Nr. 26.

Óvás. Rövid idő óta azt veszem észre, hogy más, nem igen ösmeretes czégek az én metszvényeimet és hirdelményeimet használják, hogy a t. cz. közönséget tévútra vezessék. Ezen tehénfejő gép egyes egyedül és valódi — ezüstből — csakis nálam kapható; minden más hirdettek utanzottak, rozszak és hamisak.

722 8-25

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés után a eskor szakorvossa **dr O Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45**
E pillanatban 1000-nél több betege van kezelése alatt.

661 28-*

Winkler János
kereskedésébe N.-Enyeden

megérkeztek a legbiztosabb **takarmány** és **kerti vetemény magvak**, melyeket jóságuknál fogva jótállás mellett ajánlani bátorokodik.

Nemkülönbön ajánlja jól ellátott **fűszer, festék, Norinbergi rövid áru és liszt kereskedését, szőni és kötni való pamutot és kész lenn fonalait.**

Különösen figyelmezteti a t. cz. közönséget **jófajtájú kávéira 80, 84, 88 krajczáron. cukor 31, 32, 34 krajczáron.**

Jó szebeni **nem amerikai hájszir**, fontja 42 krajczár.

742 3-3

Cséplőgépek

kézi-, vontató-, járgány-, víz- és gőzműködésre 120 frton o. ért. ingyen szállítva és vámmentesen Bécsig. Árjegyzékek és rajzok kívánatra bérmentesen és ingyen.

Ügynökök kívántatnak,
Ph. Mayfarth és társa gépgyára majnai Frankfurtban.
737 2-18